

EBF-AJBH-34/2021 (EBH/HJF/321/2020)

Védett tulajdonság:

Fogyatékoság

Diszkrimináció területe:

Szolgáltatás

Diszkrimináció típusa:

Közvetlen hátrányos megkülönböztetés

Döntés:

Jogsértést részben megállapító határozat

A hatósághoz forduló látássérült (alig látó) kérelmező – előzetes időpontfoglalást követően – vérplazmát kívánt adni a bepanaszolt gazdasági társaság egyik plazmapontján. A plazmapontra szintén látássérült (gyengén látó) férjével és 10 éves gyermekükkel érkezett. A plazmaadást megelőzően kötelezően kitöltendő dokumentumok átvételét követően azonban a jelenlévő donorvizsgáló orvos – a kérelmező előadása szerint – arról tájékoztatta őt, hogy nekik nincs kapacitásuk látássérültek fogadására, illetve miután közölte a kérelmezővel, hogy „mit képzél”, jelezte neki, hogy a gyermek nem töltheti ki helyette a vérplazmaadáshoz szükséges iratokat. Állítása szerint az orvos arrogáns stílusban, emelt hangon beszélt vele. Az eseményeket követően a kérelmező elhagyta a plazmaközpontot. A vele történeteket megalázónak érezte, valamint sérelmezte, hogy már a plazmaadáshoz szükséges kérdőív kitöltésére sem volt lehetősége, orvosi vizsgálaton sem vehetett részt, így nem adhatott vérplazmát.

A hatóság a kérelemben foglaltak alapján azt vizsgálta, hogy a kérelmezőt a látássérültsége miatt azon a napon, amikor plazmaadás céljából a plazmaponton megjelent, érte-e zaklatás, illetve, hogy e fogyatékosága miatt érte-e közvetlen hátrányos megkülönböztetés a bepanaszolt társaság részéről azzal kapcsolatban, hogy végül nem adhatott vérplazmát.

A zaklatást illetően a hatóság végül nem tartotta megállapíthatónak, hogy a kérelemmel érintett napon a bepanaszolt társaság nevében vizsgálatot végző, vele vállalkozási szerződésben álló donorvizsgáló orvos – akinek a viselkedése ezért a társaságnak betudható volt – a kérelmezővel szemben az emberi méltóságát sértő magatartást tanúsított. A hatóság által tartott tárgyaláson – amelynek a során a hatóság tanúként hallgatta meg az orvost, a kérelmező férjét, valamint a bepanaszolt társaság szakmai vezetőjét – tett nyilatkozatok alapján ugyanis nem volt megállapítható a kérelmező által sérelmezett kijelentések elhangzása. A felek és a tanúk nyilatkozatai alapján nem volt megállapítható az sem, hogy a donorvizsgáló orvos által a kérelmezővel szemben használt hangnem vagy beszédstílus olyan volt, amely a kérelmező emberi méltóságát sérthette. Az emberi méltóságot sértő magatartás megállapíthatóságának hiányában pedig a zaklatás további tényállási elemeinek (ok-okozati összefüggés a védett tulajdonság és az emberi méltóságot sértő magatartás között; megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszégyenítő vagy támadó környezet kialakulása) a megvalósulása sem volt vizsgálható. A hatóság ezért a kérelmet a zaklatást érintő részében elutasította.

A közvetlen hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatban a hatóság azt vizsgálta, hogy a kérelmező fogyatékosága szerepet játszott-e abban, hogy nem töltötte ki a kérdőívet és a donorra váláshoz szükséges egyéb dokumentumokat, valamint az esetében a kérdőív kitöltése után következő vizsgálatokat sem végezték el, ami végső soron ahhoz vezetett, hogy nem adhatott vérplazmát. Vagyis megállapítható-e, hogy ebben az értelemben a kérelmezőt a

bepanaszolt társaság a plazmaadásból eleve kizárta és nem biztosította a számára – fogyatékoságára tekintettel – a tőle elvárható és a kérelmezőt megillető segítséget. Ez egyúttal annak vizsgálatát jelentette, hogy a társaság az észszerű alkalmazkodás általános elve alapján rá háruló kötelezettségének a kérelmező esetében eleget tett-e.

Előzőek vizsgálatát tekintve a hatóság a bepanaszolt társaságnak a kérdőívet önállóan kitölteni nem tudó személyekkel kapcsolatos gyakorlatából indult ki, a kérelmező konkrét panaszával, illetve látássérültségével kapcsolatban ugyanis a társaság az ezzel kapcsolatos gyakorlatára hivatkozott, erre vonatkozó érveit adta elő. Ennek értelmében a társaságnál nem lehettek plazmadonorok azok a személyek, akik fogyatékoságukból adódóan nem tudták segítség nélkül kitölteni a donorrá váláshoz szükséges dokumentumokat. A hatóság – az alábbiakban kifejtettek szerint – nem osztotta a társaság ezen álláspontját, valamint kifejezetten aggályosnak tartotta a társaság azon fogyatékos személyekkel – így a látássérültekkel – szemben követett gyakorlatát, akiről azt feltételezte, hogy nem képesek egyedül, illetve önállóan kitölteni a plazmaadáshoz szükséges dokumentumokat.

A kérelmezővel történetet illetően megállapítható volt, hogy a bepanaszolt társaság az észszerű alkalmazkodás elve alapján a fogyatékos személyekkel szemben tanúsított bánásmód tekintetében rá háruló kötelezettségeit elmulasztotta, azoknak nem tett eleget. Az észszerű alkalmazkodás követelménye ugyanis a konkrét körülmények között a konkrét fogyatékos személy egyéni igényeihez igazított kötelezettség teljesítését jelenti. Annak lényege éppen az, hogy fel kell tárni, és a törvényi feltételek fennállása esetén meg kell valósítani a fogyatékos személy egyedi igényeihez igazodó feltételeket, illetve környezetet. Tárgyi ügyben azonban az előzetes időpontfoglalás és a kérelmező személyes megjelenése alkalmával sem merült fel a bepanaszolt társaság által foglalkoztatott személyek részéről, hogy legalábbis érdeklődjenek afelől, hogy a kérelmezőnek van-e szüksége segítségre és amennyiben igen, milyen jellegű vagy típusú az általa igényelt segítségnyújtás. Ugyanakkor csakis ennek megtételét követően került volna a bepanaszolt társaság abba a helyzetbe, hogy további mérlegelés tárgyává tegye, hogy a kérelmező által igényelt segítség a számára aránytalan terhet jelent-e vagy a kérelmező állapota, az általa igényelt segítség jellege, természete valós kockázatot képez-e a kérelmező által szolgáltatott adatok megbízhatósága tekintetében és e gondos mérlegelés alapján dönthetett volna arról, hogy felveszi-e a kérelmezőt plazmadonornak. A társaság által nyújtandó, illetve nyújtható segítség körében a hatóság álláspontja szerint a társaság munkatársai részéről minden aggály nélkül felajánlható lett volna például, hogy a plazmacentrumban jelen lévő egészségügyi személyzet valamely tagja a kérdőívet felolvassa a kérelmezőnek. A bepanaszolt társaság azonban mindenfajta mérlegelés és a kérelmező egyedi helyzetének az értékelése, valamint az azzal kapcsolatban konkrétan felmerülő kockázatok elemzése nélkül kizárólagosan ragaszkodott ahhoz, hogy a kérelmező egyedül, mindenfajta segítség nélkül köteles kitölteni a szükséges dokumentumokat. Mindezek alapján pedig a társaságnak a kérelmezővel szemben tanúsított magatartása ahhoz vezetett, hogy a kérelmezőt a plazmaadásból lényegében eleve kizárta.

Az eljárást lezáró határozatában a hatóság kitért arra is, hogy az előzőekben kifejtettek megállapíthatósága szempontjából nem bírt jelentőséggel az a kérelmező által tett nyilatkozat, amely szerint videónagyító segítségével olvas, illetve önálló ügyintézésre képes. Éppen ez volt ugyanis az, amelyről a bepanaszolt társaság nem bizonyosodott meg, ez utóbbira kísérletet sem tett, hanem azt a kizárólagos, ellentmondást nem tűrő álláspontját közvetítette a kérelmező felé mindvégig, hogy ha a látássérültsége miatt nem képes a kérdőív önálló kitöltésére, akkor a plazmadonációból őt eleve kizárja. Nem volt továbbá jelentősége annak sem, hogy a kérelmező kiskorú gyermeke próbált-e segíteni a kérdőív kitöltésében, illetve

ténylegesen elkezdte-e a kérelmező helyett kitölteni a kérdőívet vagy bármilyen más iratot. Ez azért nem bírt jelentőséggel, mert még, ha megállapítható is lett volna, hogy a kiskorú valóban elkezdte kitölteni a kérelmező helyett a rendelkezésére bocsátott dokumentumokat, annak észlelése esetén a bepanaszolt társaságnak akkor is eleget kellett volna tennie az észszerű alkalmazkodás követelményéből fakadóan rá háruló kötelezettségeknek. Vagyis legalábbis érdeklődnie kellett volna afelől, hogy a kérelmezőnek nehézséget okoz-e az iratok elolvasása és kitöltése, e tevékenységekhez igényel-e segítséget, és ha igen, pontosan milyen. Csupán ezt követően kerülhetett volna a társaság abba a helyzetbe, hogy mérlegelhesse a helyzet által felvetett esetleges kockázatokat, valamint azt, hogy tudja-e biztosítani a kérelmező által igényelt segítséget, az a számára nem okoz-e aránytalan terhet. Minderre azonban kísérletet sem tett. Előzőekből következően a hatóság nem fogadta el a bepanaszolt társaság azon érvét sem, miszerint a kérelmezőt azért nem érte hátrány, mert végül önként hagyta el a plazmaközpontot. A kérelmező távozásától függetlenül is megállapítható volt ugyanis, hogy a bepanaszolt társaság a kérelmező esetében nem tett eleget az észszerű alkalmazkodás követelményeinek, továbbá az, hogy a kérelmező végül elhagyta a plazmacentrumot, ennek egyenes következménye volt.

Megállapítható volt tehát, hogy a bepanaszolt társaság a kérelmezővel szemben fogyatékosága (látássérültsége) miatt megsértette az egyenlő bánásmód követelményét, amikor vele szemben nem tett eleget az észszerű alkalmazkodás követelménye alapján rá háruló kötelezettségeknek, ami ténylegesen a kérelmező plazmaadásból való mérlegelés nélküli kizáráshoz vezetett. A bepanaszolt társaság ezzel a kérelmezővel szemben közvetlen hátrányos megkülönböztetést valósított meg. A hatóság ezért megtiltotta a jogsértő magatartás jövőbeni tanúsítását, e körben kötelezte a bepanaszolt gazdasági társaságot, hogy belső protokollját a donornak jelentkező fogyatékos személyek esetében alkalmazandó észszerű alkalmazkodás követelményének a figyelembevételével a határozatban megadott határidőben módosítsa, illetve egészítse ki.

A bepanaszolt társaság a hatóság döntésével szemben nem élt jogorvoslattal, továbbá a határozatban foglalt kötelezésnek eleget tett.

2020. októberi döntés